

દેશદેશની દંતકથાઓ

: પ્રયોજક :

રમણલાલ નાનાલાલ શાહ
ત્રી: બાલચન

- પ્રકાશક :-

ધી જનરલ બુક ડેપો

બુકસેલર્સ અને પબ્લીશર્સ
પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ. ૨.

ਮੁਕਤ ਕਵਿਤਾ

ਮੁਕਤ ਕਵਿਤਾ

੦ ੧੨੩

ਦੀਵੀ ਦਰਿਆ ਦਰਿਆ

ਮੁਕਤ ਕਵਿਤਾ

દેશેદેશની દંતકથાઓ.

પ્રયોજક—

રમણલાલ નાનાલાલ શાહ

તંત્રી, બાલચવન.

આવૃત્તિ ચોથી—

સર્વ હક્ક પ્રકાશકને સ્વાધીન

ધી જ ન ર લ પુ ક ડી પો.

બુકસેલર્સ એન્ડ પબ્લીશર્સ

૧૧૮ પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ,

મુંબઈ ૨.

સંવત ૧૯૪૦

કિંમત આઠ આના

વહાલા બાળકો માટે

આટલા મોટા ટાઈપમાં એ રંગમાં,

પાને પાને સુંદર ચિત્રો સાથે તૈયાર કર્યા છે. આપણા બાલ સાહિત્યમાં આ પુસ્તકો નવી ભાત પાડે છે.

|| || || ||
સફેદ દૂધ જેવાં આર્ટ બોર્ડ ઉપર રંગબેરંગી છાપેલા આ પુસ્તક માટે શ્રીયુત ગીજીભાઈ કહે છે કે:- આ પુસ્તકનું ગમે એવું અંગ એના ટાઈપ અને ચોખ્ખી ઉડીને આંખે ચડે એવી છપાઈ છે અને તેથી એ વધુ સુંદર અંગ પાને પાને મુકેલા તેના ચિત્રો છે.

અંગ્રેજી બાલસાહિત્યમાં જેવી મનોહર ચોપડીઓ નીકળે છે તેવી આ ચોપડી કહેવાય શ્રીયુત છાટાલાલ કામદાર લખે છે કે:-

‘૧૯૩૩ ના સર્વાંગ સુંદર પુસ્તક માટે જો કાંઈ ચંદ્રક આપે તો તે આ પુસ્તક બીન હરીફાઈએ લખ જાય એવાં સુંદર એના રૂપ રંગ છે.’

આજેજ મંગાવો

||
કિં

મ

ત

||

બા

ર

આ

ના

||

પોસ્ટેજ ચાર આના

બાલકલોલનું સૌથી ઉત્તમ છપાયેલું ખરેખર આ અનોડ પુસ્તક છે- !!!

ધી જનરલ બુક ડીપો

પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ,
સુબર્બ-૨.

હા
થી
નું
ના
ક

દેશદેશાની દંતકથાઓ

વાર્તાઓની અનુક્રમણિકા

વાર્તા પહેલી....સફેદ સસલા	૧
,, બીજીસીન્ડરેલા	૬
,, ત્રીજીઆહ-કે	૧૬
,, ચોથીકેણુ મોટો ?	૧૯
,, પાંચમી....જળદેવીની દીકરી		૨૪
,, છઠ્ઠીલાકડાનો ઘોડો	૨૯
,, સાતમી....બહાદુર જૉક	૩૬
,, આઠમી....જાપાનમાં વાઘ કેમ નથી ?			૫૦
,, નવમીપદછાયો	૫૫
,, દશમીમહારાણી માત્સુ....		૬૦

પ્રકાશક : પરમાણુદાસ પી. માલીક બી જનરલ બુક ડીપો, પ્રિન્સેસ
સ્ટ્રીટ, મુંબઈ ૨.

મુદ્રક : જાગૃત પીતાંબર ઠક્કર, આનંદ પ્રિન્ટીંગ વર્ક્સ, દેવકરબુ
મેન્શન, પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ, ૨.

વાર્તા સાંભળવાનો શોખ

આખી દુનીયાનાં બાળકોને હોય છે, એ સાબીત કરતા કોઈ પ્રમાણ રજુ કરવાની બાગ્યે જ જરૂર છે. હિંદ કે ઇંગ્લાંડ, આફ્રીકા કે ઑસ્ટ્રેલીયા, ચીન કે ઇરાન,—ગમે તે દેશમાં ફરો, દરેક મુલકનાં બાળકોની પોતાની બાલવાર્તાઓ હશેને—હશેજ.

આપણા બાળકોને દુનિયાના બીજા દેશનાં બાળકો કેવી વાર્તા સાંભળે છે, તે જાણવાનો શોખ હોય એ કુદરતી છે. એટલા માટે જ તેમની સમક્ષ આ ચોપડી રજુ કરી છે.

દુનિયા આખીની વાર્તાઓના રસપ્રવાહનો તો મોટો મહાસાગર છે. એ રજુ કરવાની શોખી કરનાર હું કાણુ માત્ર ? એવો દાવો છે જ નહિ. એ વિવિધ રસ પ્રવાહમાંથી યથામતિ યથાશક્તિ થોડાં મિનુટો એકઠા કરી તેની એક અંજલિ બાલપ્રજ્ઞને ચરણે ધાલવવાનો આ પ્રયત્ન છે. બાલપ્રજ્ઞ એ અંજલિથી સંતુષ્ટ થશે તો બીજી એવી અંજલિઓ ભરી ભરીને તેમને ચરણે રેડવાના કાંડ છે.

આ ચોપડીમાં હિંદ, ઇંગ્લાંડ, ચીન, જાપાન, ગ્રીક, દ્રોમ, કાર્થેજ, વગેરે દેશોની હંતકથાઓ છે. આફ્રીકાના કાશીર ને ઝુઝુ બાળકો, કેનેડાના શીત મુલકનાં બાળકો, અમેરિકાના મૂળ વતની રેડ ઇન્ડીયનો, અને બીજા અનેક મુલકોની આવી હંતકથાઓનો બીજો સંગ્રહ લગભગ તૈયાર થઈ જવા આવ્યો છે. તેમાંથી યોગ્ય ચુંટણી કરી કોઈક વાર બાળકોને ભેટ ધરવા ઇચ્છા છે.

દેવદીવાળી:૧૯૮૫

રમણલાલ નાનાલાલ શાહ

✽

✽

✽

✽

આ ચોથી આવૃત્તિ કશા પણ ફેરફાર વગર ગુજરાતી બાલપ્રજ્ઞ સમક્ષ સપ્રેમ રજુ થાય છે, એવી પહેલી બીજી અને ત્રીજી આવૃત્તિની નકલો જલદી ખસાસ થતાં આ ચોથી આવૃત્તિ છાપવી પડી છે.

વસંતપંચમી ૧૯૯૬.

દેશદેશની દંતકથાઓ

[૧]

સફેદ સસલાં

જાપાનમાં તમે જાઓ તો જંગલમાં રૂપાળાં બર-
ફના ઢગલા જેવાં ઘોળાં સસલાં આમતેમ ફરતાં જોઈ
શકો. એમનું આખું અંગ ઘોળું ઘોળું; પણ કાન કાળા
કોલસા જેવા. જાપાની બાળકો એમની બાને પૂછે કે,
બા, એનું કારણ શું? ત્યારે જાપાની માતા પોતાનાં
બાળકોને નીચે મુજબની વાત કહે છે.

એક હતું ધર. ઊંચી ટેકરીની ટોચ ઉપર, તેમાં છ સસલાં રહે. રૂપાળાં ને ધોળાં ખાસ્તા જેવાં. એવાં તો મનનાં લાગે કે લઈને છાતી સાથે ચાંપવાનું મન થાય.

પણ એ સસલાં ભારે કજીયાળાં. કાંધ કજીયો કરે, કાંધ કજીયો કરે ! તોબાહ ! તોબાહ !!

એ શા માટે લડતાં હતાં તે જાણો છો ? આપણે ક્યાંથી આવ્યાં ? બસ ! આટલી નાની વાત માટે એ લડી પડે.

એક કહેશે, “હું જાણું છું ને. આપણે આવ્યાં ઉત્તરમાંથી.”

“મોટું જાણનારું ન જોયું હોય તો,” બીજું બોલતું, “આપણે તો દખણાદી દિશાએથી જ આવ્યાં.”

“મને ખરેખરી ખબર છે. અહ્યા, આપણે તો પૂર્વ દિશામાંથી આવ્યાં.” ત્રીજું બરાડી ઊઠતું.

ચોથું ખાતરી આપતું કે પશ્ચિમમાંથી જ આપણે

આવ્યાં. ત્યાં તો પાંચમું બોલતું કે આપણે દરિયામાંથી આવ્યાં. છટું વળી કાંઈક જુદું જ કહેતું.

આમ ને આમ રોજ એક જ ધંધો. બસ લડ-લડ-અને લડ.

આખરે એમના કલ્પ્યાની વાત જનાવરોના રાજા પાસે પહોંચી. જાપાનમાં જનાવરોનો રાજા કોણ એ જાણો છો? ત્યાં વાઘ કે સિંહ રાજા નહિ. ત્યાં તો શીંછ રાજા.

રાજાને ગુસ્સો ચડ્યો. એણે સસલાંને પોતાની પાસે તેડાવી મંગાવ્યાં.

રાજા ધુરંદીને બોલ્યો: “કલ્પ્યાળાં સસલાંઓ તમે ક્યાંથી આવ્યાં તે જાણવું છે? લો, હું તમને કહું છું. ઊંચે જુઓ. ઊંચે આકાશમાં દૂરદૂર ચમક ચમક થતા તારા ચમકે છે તેની પણ ઊંચે, એક વેળા આકાશનાં બાળકો હાથમાં બરફના દડા બનાવી એક બીજા ઉપર ફેંકવાની રમત રમતાં હતાં. એમાંનો થોડો બરફ રમતમાં ને રમતમાં આકાશમાંથી સરી પડ્યો. અને એ

પડ્યો, પડ્યો, તે ઠેઠ પૃથ્વી ઉપર. આકાશમાંથી કાંઈ પણ પડે તેને કાંઈ નકામું નાખી દેવાય ? એટલે તેનાં સુંદર, મુલાયમ, રૂપાળાં, રૂનાં પોલ જેવાં સસલાં બની ગયાં. એ રૂપાળાં સસલાં તે તમે.

“આટલી વાત મને પૂછવાને બદલે તમે અંદર અંદર લડી મરતાં હતાં ? આપસઆપસની લડાઈથી તો સમૂળગો નાશ થાય છે. માટે તમને તમારા ગુન્હાની શિક્ષા થવીજ જોઈએ. તમારા ઘોળા રૂપ ઉપર તમે પુલાઈને ફાળકો બન્યાં હતાં. પણ એ જ રૂપમા હું લાંછન મકું છું. લો, લેતાં જાઓ.”

એમ બોલી રાજાએ પાસે તાપણી થતી હતી, તેમાંથી એક સળગતું લાકડું લઈને બધાં સસલાંના કાન ઉપર ઝાપટ્યું. છએ સસલાંના કાન કાળા બની ગયા.

સસલાં બીક ને શરમનાં માર્યાં ત્યાંથી એવાં નાઠાં, એવાં નાઠાં, કે છેક દૂર જંગલમાં જતાં રહ્યાં. ત્યાં તેમણે ચોતાનાં નવાં ઘર બનાવીને વાસ કર્યો.

તમે જ્યારે રૂપાળા રૂના લોચા જેવા સસલાંને કાળા
કાનવાળાં જુઓ ત્યારે નકકી માનજો કે જનાવરોના
રાજાએ જે છ સસલાંને સજા કરી હતી તેમના વંશનું
જ એ સસલું છે.*

[૨]

સીન્ડરેલા

એક હતી છોકરી. એનું નામ જરા નવું હતું.
'સીન્ડરેલા.' એ છોકરી આપણા દેશની નહિ. એ તો
વિલાયતની છોકરી. એટલે જ એનું નામ એવું
અટપટું હતું.

એ બિચારી સુખી નહોતી.

નાનપણમાં એની મા મરી ગઈ હતી. બાપ
બીજી ઘેરી પરણ્યો હતો. એને બે દીકરીઓ હતી.
સીન્ડરેલા ઉપર એની સાવકી મા અને સાવકી બહેનો
અજબનો જુલમ ગુજારતી. આખો દહાડો કામ કામ ને

કામ. બિચારી સીન્ડરેલાની ડોક પણ ઊંચી ન થાય. તેમાં પણ આખો વખત જાતજાતની ગાળો ને ઠપકાનો વરસાદ વરસે તે તો જુદો!

અને ખૂબ ગર્જના પછી વરસાદ આવે ને? તેમ ગાળોનો સખત વરસાદ, પછી કોઈ કોઈ વાર સીન્ડરેલાને માર પણ પડે.

એ બિચારી રડી રડીને દુઃખમાં દહાડા કાઢતી. એક દિવસ એ ગામના રાજાના કુંવરનો જન્મદિવસ હતો. ગામ આખામાં ભારે ધામધુમ થઈ રહી હતી. રાત્રે રાજાના મોટી મીજબાની આપવાના હતા. ગામના સારા સારા લોકોને પણ તેણે આવ્યાં હતાં.

સીન્ડરેલાના બાપાને પણ નોતર હતું. એની સાવકી મા ને બહેનો તો મીજબાનીમાં જવાની હોંસમાં ને હોંસમાં હરખેલી બની ગઈ હતી.

એનું એક કારણ હતું. રાજાના જુવાન રાજકુમાર આજે મીજબાની પછી શહેરની તમામ સારીસારી કુમારિકાઓની સાથે નાચ કરવાનો હતો. આથી આજે

ગામની બધી સ્ત્રીઓ પોતાનો ઉમદામાં ઉમદા પોશાક પહેરીને ત્યાં જવાની તૈયારીઓ કરતી હતી. તેમનો હરખ માતો ન હતો.

સીન્ડરેલાને પણ ત્યાં જવાનું બહુ જ મન હતું. એણે બિચારીએ અચકાતાં અચકાતાં એની નવી માને પૂછ્યું: “બા, મને મીઝબાનીમાં લઈ જશો?”

મા ગરજીને બોલી: “તારું ડાચું તો જો, અભાગણી? બોલતાં લાજ નથી આવતી? આ તારા જીથરા જેવા વાળ જો.

ત્યાં દરવાજા આગળ પણ કોઈ ઊભી પણ ન રહેવા દે. બાઈસાહેબ મોટાં મહારાણી ખરાં ને, તે રાજના દરબારમાં એમને નાચવા જવું છે! બહુ છફી ગઈ છે!”

સીન્ડરેલા તો બિચારી બોલતી જ બંધ થઈ ગઈ. એની આંખમાંથી દડ-દડ આંસુ પડવા લાગ્યાં.

પણ એ ઓછી રૂપાળી નહોતી. રાજના રાજમહેલમાં પણ એવું રતન નહિ હોય. પણ મેલાં કપડાં ને આખા દિવસની હાડમારીમાં એ રૂપ શી રીતે

ખીલી નીકળે ? સીન્ડરેલા રતન હતી; પણ રતન ધૂળમાં ઢંકાયલું હતું !

રાત પડી. બનીઠનીને સીન્ડરેલાની સાવધી માને બંને દીકરીઓ ગાડીમાં બેસી મહેલમાં ગઈ. સીન્ડરેલા બિચારી રડતી કકળતી ચુલા આગળ બેસી રહી. એની આંખમાં આંસુ માતાં નહોતાં. હુસકાં ખાતી ખાતી તે બબડી: “અરે પ્રભુ, મને કોણ મેળામાં લઈ જાય ? મારું કોણ છે ?”

અને એમ બોલીને બે હાથ વચ્ચે માથું ઢાળી એ બિચારી ફરીથી જોરથી રડી પડી.

“સીન્ડરેલા, નરડીશ! ઊંચું જો. ચાલ, હું તને મીઝબાનીમાં મોકલી આપું.” કોઈકનો અવાજ આવ્યો.

સીન્ડરેલા તો ચમકી. એ કોણ ? એણે નજર ફેરવી તો એક સુંદર પરી એની પાસે ઊભી હતી. એની આંખમાંથી અમી ઝરતાં હતાં. એ સીન્ડરેલાને કહે,—“ઊઠ, મને બાગમાંથી એક કોળું લાવી આપ.”

સીન્ડરેલા બાગમાં દોડી. એક મળનું મોઢું
કાળું લઈ આવી.

પરીએ પોતાની જાદુઈ લાકડી કાળા ઉપર ફેરવી
ત્યાં તો તેની સુંદર સોનાની બગી બની ગઈ.

“હવે ઉંદર પકડવાનું પાંજરું ઘરમાં હોય તે લઈ
આવ.”

સીન્ડરેલા વહેલી વહેલી પાંજરું લઈ આવી.

અંદર છ ઉંદર હતા. પરીએ તેમને બહાર કાઢી
તેમના ઉપર પોતાની લાકડી ફેરવી. તરત છ જોરાવર
ઘોડા બની ગયા, ને પેલી સોનાની ગાડીને જોડાઈ ગયા.

એવી જ રીતે પરીએ એક ગાડી હાંકનાર કોચમેન
ને પાછળ બે છડીદારો બનાવ્યા.

પછી સીન્ડરેલાના શરીરને લાકડી અડાડી.

શો ચમત્કાર! સ્વર્ગની પરીને પણ લગ્નવે
એવા સુંદર પોશાકમાં સીન્ડરેલા ફેરવાઈ ગઈ. એના
ભપકામાં તો કોઈ મણા જ ન મળે. એ તો આનંદથી
નાચવા લાગી ને તાળીઓ પાડવા લાગી.

પરી બોલી: “હવે બગીમાં બેસી જ, ને મીઝ-
બાનીમાં જ. જરાયે શરમાઈશ નહિ ને ગભરાઈશ
નહિ. નિરાંતે જાણે, પીજે ને નાચ કરજે. પણ એક
વાત યાદ રાખજે. બારનો ટકોરો થાય તે અગાઉ તારે
અહીં પાછા આવતાં રહેવું. જો તેમ કરવામાં તું
ચુકીશ તો ફજેતી થશે. મારી સુચના બરાબર ધ્યાનમાં
રાખજે, હવે જ.”

સીન્ડરેલા ગઈ. રાજમહેલ નજીક પહોંચી ત્યાં તો
તેની સોનાની બગી ને છ ઘોડાનો રૂવાબ જોઈ કોઈ
મુલકની શાહબદી આવી હશે એમ ધારી રાજકુમાર
જાતે નીચે ઊતરી સામો આવ્યો. માનભેર સીન્ડરેલાનો
હાથ ઝાલી તેને બગીમાંથી નીચે ઊતારી. પોતાની
જાતે તેને મેજ પાસે લઈ ગયો. ભાતભાતનાં પકવાનો
ને ઊંચા પ્રકારનાં શરબતો સીન્ડરેલા આગળ રજુ
કર્યાં. સીન્ડરેલાનો આનંદ તો માય જ નહિ.

એ જમી રહી એટલે શાહબદાએ નાજુકાઈથી
પછયું: “સુંદરી ! મારી સાથે નાચ કરવા તરફી લેશો ?”

સીન્ડરેલાએ નીચું જોઈ શરમાઈને હા પાડી.

રાજકુમાર અને સીન્ડરેલા નાચ કરવા લાગ્યા. એક પછી એક જાતજાતના નાચ કર્યે જ જાય. બીજા કોઈપણ ડોકરીની સાથે નાચ કરવાની શાહજાદો વાત કરે જ નહિ. બંનેની જોડી એવી સરસ જામી હતી કે આખો દરબાર વાહ-વાહ પોકારી ઊઠ્યો.

એમ કરતાં કરતાં મધરાતની વેળા થવા આવી. બાર વાગવાને બહુ જ થોડી વાર રહી. સીન્ડરેલાને પરીની સૂચના યાદ આવી તે ગભરાઈ ગઈ.

શાહજાદાનો હાથ તરછોડી ગભરાટમાં ને ગભરાટમાં તે નીચે ઊતરી. શાહજાદો તેની પાછળ દોડ્યો. તેના મનમાં કે શાહજાદીને ખોટું લાગ્યું હશે. પણ સીન્ડરેલા તો જોરથી દોડતી દોડતી મહેલની બહાર નીકળી ગઈ. જતાં જતાં ઉતાવળમાં પોતાના ડાબા પગની રત્નજડિત બિલોરી મોજડી મહેલમાં ભુલ્લી ગઈ હતી.

સીન્ડરેલા નીચે આવી. જ્યાં પોતાની બગીમાં બેસવા જાય છે ત્યાં તે બારના ટકોરા થયા. સોનાની

બગી જતી રહી, ને એક ખુણે કોણું ગબડવા લાગ્યું !
છ ઘોડાના છ ઉંદરડા બની નાસી ગયા. કોચમેન ને
સિપાઇઓ પણ કોણુ જાણે ક્યાં અલોપ થઇ ગયા. અને
સીન્ડરેલાએ પોતાના શરીર તરફ નજર કરી એટલે
તો એની આંખમાંથી આંસુની ધાર જ ચાલી ! શાહ-
જાદીને છાજે એવાં રૂપાળાં કપડાં જતાં રહ્યાં હતાં.
પગ ઉઘાડા, ને પેલું જુનું તપખીરીયું મેલું બદન
શરીર ઉપર આવી ગયું હતું !

ઘેર જઈ સીન્ડરેલા સગડી આગળબેઠી ને જોરથી
રડવા લાગી. મોડી રાતે મીજબાની પુરી થઈ. તેની
સાવકી મા, અને બહેનો વગેરે ઘેર આવ્યાં. સીન્ડ-
રેલાને રડતી જોઈ તેઓ તો એમ જ સમજ્યાં કે એને
ન લઈ ગયા માટે એ રડે છે.

સવારના પહોરમાં રાજાજી તરફથી શહેરમાં ઢંઢેરો
પીટાયો, રાજકુમારે રાતે જે કન્યા સાથે નાચ કર્યો હતો
તે જ કન્યા સાથે તેણે લગ્ન કરવાની હઠ લીધી હતી.
એની એક મોજડી હતી. એ મોજડી જેના પગે બેસશે
તે છોકરીને રાજકુમારની પાસે લઈ જવામાં આવશે.

પછી તો પૂછવુંજ શું ? શહેરની સંખ્યાબંધ કુમારિકાઓએ પેલી રત્નજડિત મોજડી પગે પહેરી જોવા માંડી. પણ એવો નાનુક પગલાવે ક્યાંથી !

એમ કરતાં કરતાં સોન્ડરેલાના ઘર નજીક રાજનાં માણસો આવ્યાં.

સોન્ડરેલાની સાવકી બહેનોએ બિલોરી મોજડી પહેરવા ખૂબ ધમપછાડા કર્યાં. પણ મોજડી ચડે જ નહિ.

સોન્ડરેલા બહીતી બહીતી કહે: “મને મોજડી પહેરી જોવા દો છો ?”

એની મા ને બહેનો મશકરી કરીને કહેવા લાગી: “શેઠાણી મોટાં શાહજાદી ખરાં ને? એમના સાંબેલા જોવા પગમાં જ મોજડી ચડવાનો છે ને !”

પણ રાજનાં માણસોને તો સખત હુકમ હતો કે જેની મરજી હોય તેના પગે મોજડી પહેરાવી જોવી.

તેમણે સોન્ડરેલાને મોજડી પહેરવા આપી.

સોન્ડરેલાએ પગ સાફ કરી મોજડીમાં મૂક્યો. મૂકતાની સાથે જ મોજડી ખરાખર એના પગે બેસી ગઈ !

રાજનાં માણસો રાજને ખબર આપવા દોડ્યાં.

સીન્ડરેલાની મા કરડાકીમાં બોલી. “આ ભિખારડીને જ શાહજાદો પરણશે ને! બીજી કેને પરણવાનો છે? બાઈસાહેબનો દેદાર તો જુઓ!”

“જુઓ ત્યારે એના દેદાર!” એમ કોઈનો અવાજ આવ્યો.

સીન્ડરેલાને તેના મા બહેનો ચમકીને જુઓ ત્યાં તો રાત્રાળી પરી સીન્ડરેલાની પાસે આવીને ઊભી હતી.

એણે સીન્ડરેલાને જાદુઈ લાકડી અડાડી.

રાતનું જ રૂપ, રાતનો જ પોશાક, રાતની જ મોજડી. બહાર છ ઘોડાના સોનાના બગી પણ હાજર થઈ ગઈ. કોચમેન ને સીપાઈઓ પણ તૈયાર! સીન્ડરેલાની મા-બહેનો તો આંખો ફાટી ફાટીને જોઈ જ રહી.

એટલામાં શાહજાદો આવી પહોંચ્યો.

સીન્ડરેલાને જોતાં જ તે આનંદથી કુટીને બોલી ઊઠ્યો: “એજ! એજ! અરે સુંદરી! રાતના શું કામ રીસાયાં? હવે ચાલો મારી સાથે. આપણે લગ્ન કરીએ.”

સીન્ડરેલાનો હાથ ઝાલી શાહજાદો તેને બહાર લઈ ગયો, સોનાની બગીમાં બેસી તેઓ રાજમહેલમાં ગયા.

પછી તો શાહજાદો અને સીન્ડરેલા ભારે ધામધુમથી પરણ્યાં.*

*જર્મન હાલકથા.

[૩]

આહ-કે।

બે બહેનો હતી. એકનું નામ આહ-કે। બીજનું નામ આહા-સો। વનવગડાની રહેનારી. આખો વખત જંગલમાં ફરવાનું, અને મોજ ભોગવવાની. નદીનાં મીઠાં પાણી પીવાનાં. રંબેજંબે ફળ ખાવાનાં.

બંને બહેનો રમે જમે ને ગીતો ગાય. થાકે ત્યારે વનનાં ફૂલોની માળાઓ ગુંથે. ફેર-ફેર પુંદડી રમે. ખૂબ-ખૂબ મજા કરે.

એક વખત ભારે આફત આવી, જંગલની ગીચ ઝાડીમાં એક વિકરાળ વાઘ રહેતો હતો. તે દોડતો આવ્યો. બંને બહેનો ગભરાઈને નાસવા લાગી.

પણ વાઘ તેમની પાછળ પડ્યો. આહ-કોને બિચારીને દોડતાં દોડતાં ઠોકર વાગી. તે પડી ગઈ.

વાઘે પાછળથી તરાપ મારી. આહ-કોને ગરદન-માંથી પકડી, લઈને નાઠો. અને પોતાની ગુફામાં સંતાઈ ગયો. ત્યાં તેણે આહ-કોને ફાડી ખાધી.

આહ-સોની આંખમાંથી ચોધાર આંસુ વહેવા લાગ્યાં. બિચારી ખૂબ રડી, તે ગળું દુઃખી ગયું ત્યાંસુધી રડી. આંખમાં આંસુ ખૂટ્યાં ત્યાંસુધી રડી.

એ બિચારી બહાવરી બની ગઈ. ન તેને ખાવાનું ભાન રહ્યું કે ન પીવાનું ભાન રહ્યું. દહાડો ય કોણે જોયો ને રાત પણ કોણે જોઈ? એને તો બિચારીને એક જ વાત.

વનવગડામાં રઝળતી ફરે. આખો દહાડો ને રાત ચીસો નાંખે: “આહ-કો! આહ-કોઓઓ! આહ-કોઓઓઓ!”

દહાડા વીત્યા. મહિના વીત્યા. વરસો વીત્યા. આહ-સો વનબાળા મટી જઈ એક સુંદર કાળા પક્ષીના

રૂપમાં ફેરવાઈ ગઈ. આપણા દેશમાં કાળા રંગની દેવ-
ચકલી ઉડે છે એવી કાળી કાળી. કાબર જેવડું એનું કદ.

અને આજે પણ તમે ચીનમાં જાઓ તો જંગલમાં
ઝાડની ડાળીએ બેઠું બેઠું એ કાળું પક્ષી ચીસો
મારતું તમે સાંભળી શકશો. એ હંમેશાં બોલ્યા કરે છે;
“આહ-કે! આહ-કેઓઓ! આહ-કેઓઓઓ!!”

[૪]

કાણુ મોટો ?

હાથી કહે, હું મોટો.

વાંદરો કહે, હું મોટો.

હાથી ને વાંદરો. બંને વચ્ચે ભાઈબંધી ભારે. એક વાર તેમની વચ્ચે તકરાર પડી. બંને વચ્ચે મોટું કાણુ ? બંને કહે હું મોટો.

હાથી કહે,—“અહ્યા વાંદરા, આ મારું પાટડા જેવું શરીર તો જો ? તું તે મારી આગળ શી વિસાતમાં ? હું કેવડો મોટો ને બળીયો છું !”

વાંદરો કહે,--“બહુ સફાઈ મારો છે। ત્યારે આવી જાઓ. સામે મહાદેવનું દહેરું છે. તમને ચડતાં આવડે છે? હું તો બે ઠેકે હમણાં જ ચડી બતાવું!”

એમ ને એમ બંને વચ્ચે ભાંજગડ ચાલ્યા જ કરી. બંનેને લાગ્યું કે એમ તો પાર નહિ આવે. કાઢને પંચ નીમીને નિકાલ કરીએ તો ઠીક.

વાંદરો બોલ્યો, “હાથીભાઈ, ધ્રુવડ બહુ ડાહ્યો ને ગંભીર ગણાય છે. ચાલો આપણે તેની પાસે જઈએ.”

હાથી ને વાંદરો તો ધ્રુવડની પાસે ગયા.

જૂનું ખખ ખંડેર. તેમાં એક ધ્રુવડ રહે.

હાથીભાઈએ તેની આગળ ફરિયાદ કરી કે વાંદરા કરતાં હું મોટો એ વાંદરો કબુલ નથી કરતો.

વાંદરાએ પણ સામી એવી જ ફરિયાદ રજુ કરી.

ધુવડ ગંભીર ડાચું કરી ઠાવકે મ્હેંચે બોલ્યો.—
“એક કામ કરો. સામે નદી દેખાય છે. તેની પેલી પાર
આંબો ઉગ્યો છે. એની ઉંચામાં ઉંચી ડાળી ઉપર કેરીની
ત્રણ પાકી સાબો લટકે છે. તે મને લાવી આપો. પછી
તમારો ચુકાદો આપું.”

હાથી ને વાંદરો તો રોક્ષમાં ને રોક્ષમાં ઉપડ્યાં.

નદી પાસે આવતાં જ વાંદરાભાઈ તો મિયાંની
મીંદડી જેવા થઈ ગયા. નદીનું પાણી પુરપાટ વહે.
માથોડાપુર પાણીનો લાંબો પટ વાંદરો કેમ કરીને તરે ?

હાથી કહે—“એમ ગભરાય છે શું ? મારી પીઠ પર
બેસી જા.”

વાંદરો તો કુદતોકને બેઠો હાથીની પીઠપર.

હાથી હહેરથી ચાલતો ચાલતો નદી પાર ગયો.

સામે જ આંબો ઉગ્યો હતો. આંબો ખુબ જનો
ને ઉંચો હતો તેની ઉંચામાં ઉંચી ડાળી ઉપર ત્રણ

કેરીઓ લટકતી હતી. કેરી લેવા હાથીએ ઘણીય સુંઢ ઉંચી કરી. પણ સુંઢ એટલે ઉંચે પહોંચે જ નહિ.

હાથીએ એ ડાળીને સુંઢવતી નીચે નમાવવા પ્રયત્ન કર્યો પણ તેમાં પણ નિરાશા મળી.

વાંદરો કહે,—“ઉભા રહો, હાથીભાઈ, હમણાં જ કેરીઓ તોડી લાવું, એમાં શું છે?”

એમ બોલી વાંદરો સપાટાબંધ ઝાડપર ચડી ગયો. આંખના પલકારા જેટલા વખતમાં તો કેરીઓ લઈ તે આવી પહોંચ્યો. પાછો હાથીની પીઠ ઉપર બેસી ગયો. હાથીએ નદી ઓળંગી.

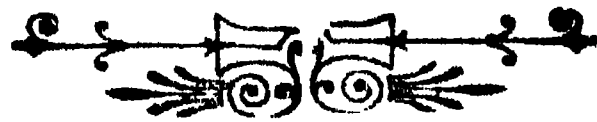
બંને જણા ધ્રુવડની પાસે આવ્યા ને પેલી કેરીઓ રજુ કરી.

ધ્રુવડ કહે,—“તમે કેરીઓ શી રીતે લાવ્યા? મને વાત કરો.”

હાથીએ ને વાંદરાએ બધી વાત કહી.

ધ્રુવડ કહે,—“ધનસાફ થઈ ગયો. તમે જ કહો ને, કે બેમાંથી કોણ ચડે? વાંદરા ભાઈ એકલા નદીપાર જત કેમ કરીને? અને હાથીભાઈ એકલા એકલા આંબેથી ફરીઓ ઉતારત શી રીતે? મોટે બંને પોતપોતાના કામમાં ચડીયાતા. કોઈ નાનું ચ નહિ ને મોટું ચ નહિ. હવે જાઓ, ને ફરીથી આવો વાદ કરશો નહિ.”

હાથી ને વાંદરો સંતોષ પામીને ચાલ્યા ગયા.*

જળદેવની દીકરી

એક હતી બાલિકા. પાણીના કીણુ જેવું ધોણું શરીર. એનું નામ હતું ડૉન. નદીના દેવની એ એક-પુરી દીકરી. રૂપવાળી અને ગુણવાળી.

એ સુંદરી એક ગુફામાં રહેતી એના બાપે એ ગુફામાં એને રહેવા માટે સારામાં સારી સગવડ કરેલી હતી. સફેદ સંગેમરમરની ભીંતો હતી. ભાતભાતની રંગબેરંગી ફૂલવેલો એને વીંટાઈ વળેલી હતી. જમીન ઉપર સમુદ્ર કન્યાઓએ ખુબ મહેનત લઈ દરિયાની લીલી શેવાળમાંથી વણી કાઢેલી સુંદર શેતરંજ પાથરેલી

હતી. ગુફામાં જાતજાતનાં શંખલા ને છીપલીઓ
હતી. પવનના સુસવાટાથી તે ઘસાય ત્યારે તેમાંથી
ખુબ મધુર સંગીતના આછા મીઠા અવાજો સંભળાતા.
ડેંકનની સાહેબીમાં જરાય મણા નહોતી.

દરરોજ રાત પડે ને ડેંકનના બાપુ દીકરીને મળવા
આવે. સાથે ભાતભાતના રંગબેરંગી શંખલા ને છીપો
લેતા આવે. લાડકી ડેંકન તેના કુકા કરે ને રમે. જળદેવતા
એને પોતાની મુસાફરીની, જાતજાતના મુલકોની અને
દેશપરદેશના વહાણે ચડી મુસાફરી કરનારા લોકોની
સરસ સરસ વાતો કહેતા. ડેંકન તે એક ચિત્તે સાંભળતી.

સવારનો પહોર થાય, આકાશમાં ઉપાના અજવાળાં
પથરાય, ને સૂર્યદેવની સ્વારી પૂર્વ દિશામાંથી આવતી
દેખાય, ત્યાં તો જળદેવતા ઉઠી જતા, બહાલી પુત્રીની
વિદાય લઈ પોતાને રસ્તે પડી જતાં. રોજ એ રીતે સવારે
જાય તે રાતના પાછા આવે.

ડેંકનનો આખો દહાડો આમતેમ રઝળવામાં ને
રમવામાં ક્યાંય નીકળી જતો. પશુ, પક્ષી, ઝાડ, પાન,

ફળ, ફૂલ, વેલા, બધાં સાથે ઉંફને દોસ્તી. તેમને ધારી ધારીને જોવામાં કે તેમની સાથે રમવામાં દહાડો આનંદમાં પસાર થતો.

એક દિવસની વાત છે. ઉંફન ગુફા નજીક વગડામાં રમવા નીકળી હતી. જાતજાતનાં ઝાડપાન સાથે ખેલી રહી હતી. ત્યાં તો અચાનક સૂર્યદેવની નજર ઉંફન ઉપર પડી.

ઉંફના રૂપ નીતરતા દેહને જોતાંજ સૂર્યદેવ તો થંભી ગયા. સુંદર કુમારનું રૂપ લઈ તે ઉંફની નજીક આવ્યા.

“ઉંફન, આમ જો. તું મારી સાથે લગ્ન કરીશ? આ તારા પગ જો કેવા નાજુક ને રૂપાળાં છે! આ પૃથ્વી તો તને કઠણ કઠણ લાગશે. આવું પારવગરનું રૂપ શું નકામું વેડફાઈ જશે? તું મારી સાથે સ્વર્ગમાં ચાલ. તને મારી રાણી બનાવું. તારી જીંદગીનું કલ્યાણ થઈ જશે.”

પણ ઉંફ તો બીધેલી હરણીની જેમ ત્યાંથી ભાગી જાય છે. સૂર્યદેવનાં મીઠા મધ જેવાં વચનોની

તેની ઉપર કાઢ્યે અસર થતી નથી. તે તો પવનથી હાલતા પાંદડાની માફક થર, થર, થર, થર ધ્રુજે છે ને નાસે છે.

સૂર્યદેવ પાછળ પડ્યા. તેને વીનવી વીનીવીને પ્રેમભર્યા અવાજે કહેવા લાગ્યા: “સુંદરી! તું શા માટે ગભરાય છે! શું કરવા દોડે છે? મારા સામું જો. હું સાક્ષાત સૂર્યદેવ પોતે છું! મારું નામ અપોલો. હું તારો દુશ્મન નથી. તારી જીંદગીમાં કલ્પનામાં પણ નહિ હોય એવા સ્વર્ગના મુલકમાં હું તને લઈ જઈશ. તું કેમ નાસી જાય છે?”

પણ ડેફનને સૂર્યદેવના શબ્દોની જરાકે દરકાર નહોતી. એને મન તો પૃથ્વી સ્વર્ગ—કરતાંય વધારે સુંદર હતી. પોતાના બહાલા બાપુને, કે બીજાં ઝાડ-પાનને છોડીને તે સ્વર્ગમાં જવાની જરા પણ ઇચ્છા નહોતી રાખતી.

તે તો દોડાય એટલું દોડી રહી છે. સૂર્યદેવ તેને મનાવતા પાછળ દોડે છે.

આખરે સૂર્યદેવ ડેફનને પકડી પાડે તે અગાઉ તો ડેફન નદીના કાંઠાની લગોલગ આવી પહોંચી.

પોતાના બાપને પોકારીને ઉઠ્ઠન કહેવા લાગીઃ
“બાપુ, ધાળે, મને આ ઍપોલોથી બચાવો. મારે
સ્વર્ગમાં જવું નથી. મને ઍપોલો સ્વર્ગમાં બળાત્કારે
લઇ જાય છે. બચાવો!”

બાપે દિકરીનો અવાજ સાંભળ્યો.

નદીકાંઠાની પોચી ભીંજાયેલી જમીનમાં ઉઠ્ઠને પગ
મૂક્યો કે તરત જ તેના પગ અંદર ખુંચી ગયા. પગના
મૂળિયાં બની ગયાં. એના રૂપાળા દેહના ઉપર એક
જાતની ખરબચડી છાલ ઉગી નીકળી. કમળની દાંડી
જેવા એના રૂપાળા હાથ ડાળીઓના રૂપમાં ફેરવાઇ
ગયા. એના હાથની નાજુક આંગળીઓનાં પાંદડાં
બની ગયાં. એના ધ્રુવરીયાળા અને આમતેમ ઉડતા
વાળના પગ અસંખ્ય પાંદડાં બની ગયાં.

જેત જેતમાં તો ઉઠ્ઠન સુંદરી મટી એક મોટા
ઝાડના રૂપમાં ફેરવાઇ ગઇ ઉઠ્ઠનને ઝાડનું રૂપ આપી
દઇ જળદેવતાએ તેને સૂર્યદેવના ત્રાસમાંથી છોડાવી
હતી. સૂર્યદેવે ઝાડને જોયું. એક ઊંડો નિસાસો નાખ્યો
ને વીણે મ્હોંએ પાછા ફર્યા.*

*શ્રીક લોકોની દેવકથા

[૬]

લાઠડાનો ઘોડો

બહુ જુના જમાનાની વાત છે. ટાયર નામના નગરમાં એક બહુ જુદમી અને દુષ્ટ રાજા રાજ કરતો હતો. તેને એક બહેન હતી. તે આ ભુંડા ભાઈના ભુંડા કામોથી એટલી બધી કંટાળી કે છેવટે ટાયરનું ભાઈનું રાજ છોડી વહાણમાં બેસી પરદેશ ગઈ. અને ત્યાં તેણે પોતાની ચતુરાઈ અને હિમ્મતથી એક તદ્દન નવું જ નગર વસાવ્યું. એ નગર તે કાર્થે જ, અને એ રૂપસુંદરી તે ડીડો. ડીડો કાર્થેજની રાણી બની. ધીમે ધીમે વેપાર વણજ, હુન્નર, ઉદ્યોગ ને કળા, કૌશલ્યમાં રાણીએ કાર્થેજને એવું તો નામાંકિત

બનાવ્યું કે તે વખતની દુનિયાના તમામ મુલકોમાં કાર્થેજની કીર્તિનો ડંકો વાગી રહ્યો.

રાણી ડીડો રૂપરૂપનો અવતાર હતી. કુમારી હતી.

આ અરસામાં તે નગરમાં ટાયરના મુલકના દ્રૌય નગરથી બહુ જંજળો વેઠી નાસી આવેલા એક પ્રવાસીએ રાણી ડીડોને દ્રૌયની દુર્દશાના છાતી ફાટી જાય તેવા સમાચાર કહ્યા.

દ્રૌય નગર પર ગ્રીક લશ્કરે ઘેરો ઘાલી છેવટે દ્રૌયનો સમૂળો નાશ કર્યો હતો તે વાત તેણે પુષ્કળ કલ્પાંત સાથે કહી બતાવી. રાણી ડીડોએ પૂછ્યું, “ગ્રીક લોકોએ શા માટે દ્રૌયને ઘેરો ઘાલ્યો! અને આવો બળવાન કીલ્લો કેમ જમીનદોસ્ત થયો !

આ સવાલના જવાબમાં દ્રૌયના પ્રવાસીએ નીચેની વાત રાણી ડીડોને કહી.

દ્રૌયના રાજાએ એક કાળ ચોધડીયે પોતાના જીવન રાજકુમાર પારીસને ગ્રીસ દેશના સ્પાર્ટાના રાજાને ત્યાં મુલાકાતે મોકલ્યો.

કળા, સમૃદ્ધિ અને બળમાં તે વખતે ગ્રીક લોકો જેટલી બળવાન પ્રજા બીજી કોઈ નહોતી. સ્પાર્ટાના રાજાએ પારીસનો બહુ સારો આદરસત્કાર કર્યા; અને તેને પોતાના દરબારમાં ભારે માનપાનથી રાખ્યો. પણ પારીસ દુષ્ટ નિવડ્યો. સ્પાર્ટાના રાજાની હેલન નામની રાણી હતી. તેના પાસે રૂપની વાત જગજગહેર હતી. સ્પાર્ટાના રાજા એક વખત શિકારે ગયેલો તે સમયનો લાભ લઈ દુષ્ટ પારીસે હેલનનું હરણ કર્યું અને તેને દ્રોણ લઈ આવ્યો.

પોતાની રાણીનું હરણ થયું એ વાત જાણતાં જ ગ્રીસના તમામ રાજાઓએ પોતાની અપાર સેના લઈ સ્પાર્ટાના રાજાની મદદે ધાયા. એ બધાની મદદ સાથે ચોમાસાની નદીના પ્રવાહની માફક સ્પાર્ટાનો રાજા દ્રોણ ઉપર ધસી આવ્યો.

સ્પાર્ટાના રાજાએ રાણી હેલનની માગણી કરી. પણ હઠીલા દ્રોણના લોકોએ રાણીને પાછી ન આપી. ગ્રીકોએ દ્રોણનું સત્યાનાશ વાળવાના ભયંકર સોગંદ

લીધા અને પુરબહારમાં લડાઈ જામી.

દસ વર્ષ સુધી ગ્રીકોએ ટ્રોયને ઘેરો ઘાલ્યો. વચમાં વચમાં ભારે ઝપાઝપીઓ થતી જતી હતી; અને તેમાં આ કંકાસનું મૂળ કારણ રાજકુમાર પારીસ પણ માર્યો ગયો. છતાં ટ્રોયના હઠીલા રાજાએ હઠ ન છોડી, અને રાણી હેલનને પાછી ન સોંપી તે નજ સોંપી. દસ દસ વર્ષનાં વહાણા વાયાં, અને ગ્રીક લશ્કરમાં કંટાળો જણાવવા લાગ્યો.

આખરે સ્પાર્ટાના રાજાએ એક અજબ યુક્તિ શોધી કાઢી. તેણે એક બહુજ મોટો લાકડાનો ઘોડો તૈયાર કરાવ્યો.

આ ઘોડામાં ખુબી એ કરેલી કે તે અંદરથી પોકળ રાખેલો હતો અને તેમાં પુષ્કળ હથિયારબંધ માણસો છુપાઈ શકે એવી ગોઠવણ કરેલી હતી.

સ્પાર્ટાનો રાજા પોતાના થોડાક યુનંદા લડવૈયાઓ લઈને ઘોડાની અંદર પેઠો ને ઘોડાનું પેટ બંધ કરી દીધું.

તે પછી તમામ ગ્રીક લશ્કરે છાવણી ઉઠાવી લીધી ને પોતાનો માલ અસખાબ વહાણોમાં ભરી ગ્રીસ પાછા જવાની તૈયારીઓ કરી.

તેમણે વહાણના સઠ પણ ચઢાવ્યા. પણ તેઓ બહુ દૂર ન ગયા. નજીકના એક ટાપુને બીજે છેડે દ્રાયના લોકો તેમને ન જોઈ શકે એમ તેઓ વહાણો ભાંગરીને પડ્યા.

પેટ્રો ઘોડો તો દ્રાયના દરવાજાની બહાર રેતીમાં જ ઊભો હતો. દ્રાયના લોકોએ બધું કે છેવટે ગ્રીકો હારીને ભાગી ગયા હતા અને આ મોટો ઘોડો તેમનાથી ન લઈ જવાય માટે ત્યાં જ છોડી ગયા હતા.

છુપા વેશે ભરવાડ બનેલા એક ગ્રીકે તે ઘોડાને દ્રાયમાં લઈ જવાની તેમને સલાહ આપી અને એ મૂર્ખાઓ ઘોડાને ઘસડીને દ્રાયના કીલ્લાની અંદર લઈ ગયા !!

આવડો મોટો ઘોડો દરવાજાની અંદર આવે નહિ માટે તેમણે દિવાલો તોડી ઘોડાને અંદર આણ્યો હતો !!!

રાત પડી અને પોતે જીત મેળવી છે, એવી ખુમારીમાં દ્રૌયના લોકો ભર નિદ્રામાં પડ્યા હતા. ત્યાં અચાનક અંધારાનો લાભ લઈ સ્પાર્ટનો રાજા પોતાના રસાલા સાથે ઘોડાની બહાર કૂટી પડ્યો. તરત જ તેણે શહેરના તમામ દરવાજા ખોલી નાખ્યા.

ટાપુ પાછળ વહાણોમાં સંતાયેલું ગ્રીક લશ્કર રાતના અંધારામાં પાછું ફરેલું જ હતું, એટલે તમામ ગ્રીકો સપાટાબંધ દ્રૌયમાં દાખલ થઈ ગયા. પછી દ્રૌય શહેરને ગ્રીકોએ ભયંકર આગ લગાડી આખા શહેરનો સમૂળગો નાશ કર્યો. દ્રૌયની પ્રજાની પણ ભયંકર કતલ ચલાવી. હજારો સ્ત્રી પુરૂષો મરણ પમ્યા. દ્રૌયનો પેલો હઠીલો રાજા અને તેનો રસાલો પણ મરણને શરણ થયા.

આગની પ્રચંડ જ્વાળામાં સપડાયલા એ બળતા નગરમાંથી દ્રૌયનો માત્ર એક શુરવીર લડવૈયો ચાલાકીથી બચી ગયો.

તેનું નામ હતું ઐનીયાસ. તે એકલો જ દ્રૌયના વિનાશકાળની વાતની જગતને બચુ કરવા બચી જઈ કાર્ય જ પહોંચ્યો હતો.

રાણી ડીડોને તેણે બળતે હૈયે ટ્રાયના નાશની હકીકત કહી, પોતાના વતનની પાયમાલીથી રાણીને બહુ લાગી આવ્યું રાણીએ ઐનીયાસને રાજદરબારમાં બહુ આદરસત્કારથી રાખ્યો. તેની ભારે ખરદાસ ઉઠાવી.

આમ બહુ દિવસ વહી ગયા. રોજના સહવાસને લીધે રાણી ડીડોને ઐનીયાસ ઉપર વહાલ ઉપજ્યું. તેની સાથે તેણે પરણવાની ઇચ્છા જાહેર કરી. પરંતુ ઐનીયાસને આ વાત ન રૂચી. તે કાર્યેજથી ચાલ્યો ગયો.

રાણીના કેમળ કાળજીને આ દુઃખદાયક બનાવથી એટલો સખત આઘાત થયો કે તેણે એક ચીતા ખડકાવી. તેમાં ઐનીયાસે આપેલી તમામ ભેટો બાળી નાખી. એટલું જ નહિ પણ ઐનીયાસ કિનારેથી વહાણમાં બેસીને ચાલ્યો ગયો એ સમાચાર મળતાંની સાથે જ તે દુઃખી મહારાણી તરવાર વતી આત્મહત્યા કરી અગ્નિમાં બળી મુછ. આમ કાર્યેજની મહાન રાણીનો દુઃખદ અંત આવ્યો.*

—*—

*કાર્યેજની લોકકથા.

[૭]

બહાદુર જૅક

એક હતી ડોશી. તેનો એક દીકરો. તેનું નામ જૅક.
ડોશી બહુ ગરીબ હતી. એક નાના સરખા ગામ-
ડામાં નાની સરખી ઝૂંપડીમાં તે અને જૅક રહેતાં.
જૅકભાઈ ભણવામાં ભમરેડો. ઘરમાં પણ હાંદસાં કુસ્તી
કરે. રોજ ખાવાનું પેદા કરવા જોટલી પણ સમત્રડ નહિ.
ડોશી બિચારી દોહસા દહાડા કાઢતી હતી.

એમ કરતાં કરતાં ખાવાનું બિલકુલ ખુટી પડ્યું,
ઘરમાં કાંઈ પૈસા કે જાણસ પણ ન મળે. ડોશી બિચારી
શું કરે? એને એકની એક ગાય હતી તે જૅકને આપી,

ને બોલી: “આ ગાય બનરમાં જઈને વેચી આવ. જે રૂપિયા આવે તે સંભાળીને લેતો આવજે.”

જોકભાઈ તો ચાલ્યા બનરમાં.

રસ્તામાં એક માણસ મળ્યો. તે કહે: “આ જો, કેવાં સરસ તરબૂચ છે. લાલમલાલ, ને મોટાં મોટાં. તારી ગાય આપી દે તો આ બધાં તરબૂચ તારાં”

જોક બબડ્યો: “લાવ ને, તરબૂચ લઈ લઉં!”

જોકે તો ગાય આપી દીધી. તરબૂચ લઈને ઘેર ચાલ્યો.

ડોશીએ જોકના પરાક્રમની વાત જાણી.

જોકને ઉધડો જ લીધો: “ફટ રોયા, આ તરબૂચનું શું કરવું? આવો તે કોઈ મુરખ હશે? ગાય આપીને તરબૂચ લાવે, તેનું તે શું કરવું? હવે ખાજે ધૂજ!”

એમ બોલી ડોશીએ તરબૂચ ઝૂંપડી બકાર વાડામાં નાંખી દીધાં. ઘરમાં ખાવાનું કશું હતું નહિ એટલે ડોશી અને દીકરો રાત્રે ભૂખ્યાં સૂઈ રહ્યાં.

પણ આ બાબુ વાડામાં ભારે ચમત્કાર બની ગયો. પેલાં તરબૂચ તો જાદુઈ હતાં. જ્યાં જમીનપર પડ્યાં કે ફસ દધને ફાટ્યાં. અંદરથી બધા બીયા જમીન ઉપર વેરાઈ ગયાં.

જાદુઈ તરબૂચના બીયા ખરા ને ? રાતોરાત ત્યાં મોટું ઝાડ ઊગી ગયું.

સવારમાં જોકે ઊઠીને આમ તેમ નજર કરે તો ઝૂંપડીમાં અંધારું, અંધારું.

અલ્યા, આજે સુરજદાદા ઊગવાનું ભૂલી ગયા, કે થયું શું ?

જોકે બારીએ જઈ નજર કરી. ખાસું આકાશને અડે એવું મોટું ઝાડ ! એનાં થડ ને ડાળખાં ને પાંદડાંના ભરાવાથી બધે ઝૂંપડીમાં અંધારું અંધારું થયેલું.

જોકનો આનંદ તો માય નહિ.

“હં, ત્યારે એ તરબૂચ કાંઈ મેં અમથાં લીધાં હશે ? એક રાતમાં ઝાડ થાય એ તે કાંઈ એણું છે ? લાવ ને, ઉપર ચડીને જોઉં તો ખરો ?”

જૈન તો ડોસીને પૂજ્યાગાછ્યા વગર ચડ્યો
ઝાડ ઉપર.

એ તો ચડ્યો તે ચડ્યો. જેમ જેમ ઊંચે જાય
તેમ તેમ ઝાડ ઊંચું ને ઊંચું જણાય. એનો પાર જ
ન આવે.

જૈનને ક્યાં ફિકર હતી ? એ તો ભાઈબંધ જાય
ઊંચે ને ઊંચે.

એમ કરતાં ઝાડવાટે જૈન તો આકાશમાં પહોંચી
ગયો. ત્યાંથી પૃથ્વી તો આટલીએક જણાઈ.

આખરે આકાશમાં એ ઝાડની એક ડાળખી એક
મજબૂત વિશાળ કિલ્લાને અડેલી જણાઈ.

જૈન કહે : લાવને આ કિલ્લામાં જઈએ. બેઠાએ
તો ખરા, અહીં વળી શી નવાબૂની છે ?

જૈનભાઈ તો પેઠા કિલ્લામાં. અંદર બગીચામાં
આમ તેમ ટહેલતો હતો, ત્યાં એક સ્ત્રી આવી.

સ્ત્રીએ પૂછ્યું : “તું કોણ ?”

જેક કહે : “હું જેક. પૃથ્વી પરથી આવું છું.
તમે કેણુ છો ?”

“મારી વાત તારે ન પૂછતી. તું જાણે છે કે આ
કિલ્લો કેનો છે ?”

“ના, મને ખબર નથી. તમે કહો.”

“જેક, સાંભળ. એક બળવાન લડવૈયો હતો.
તે આ કિલ્લાનો માલિક હતો. તેને એક સુંદર સ્ત્રી
હતી. તેને એક રૂપાળો બાળક હતો. તેઓ ખાદ્ય પીને
કલ્પોત્સવ કરતાં હતાં, ત્યાં આકૃત આવી. એક બળવાન
ખવીસ જેવો રાક્ષસ ક્યાંકથી આવ્યો. પેલો લડવૈયો
તેની સામે ખૂબ લડ્યો. પણ આખરે તે બિચારો હાર્યો
ને માર્યો ગયો. તેની સ્ત્રીને ને નાના બાળકને પેલો રાક્ષસ
જરૂર ખાઈ જાત. પણ એક દયાળુ પરીએ મા દીકરાને
નસાડી મૂક્યાં. તેઓ પૃથ્વી ઉપર ગયાં એ સ્ત્રી બિચારી
દુઃખ ને ભૂખની મારી ગરીબ સ્થિતિમાં દહાડા ગુજારવા
લાગી. થાક ને ચિંતાથી ને વરસો વીતવાથી તે ધરડી
ડેાસી થઈ ગઈ. એનો છોકરો પણ મોટો થયો. પણ

ભાઈસાહેબનું ભણવા ગણવાના નામે આંમળા જેવડું
મીંડું. રખડવા ખૂબ જોઈએડોસી પાસે ખાવાનું ખૂટ્યું.
એણે ગાય વેચવા આપી. પેત્રો છોકરો તેના બદલામાં
તરખૂચ લઈ આવ્યો. તેનું ઝાડ ઊગ્યું. તે વાટે—”

“—હું ઉપર આવ્યો ! ” જૈંક બોલ્યો.

“ખરાખર છે આ કિલ્લો તારા બાપનો હતો.
તારી મા, એ જ આ કિલ્લાની શેઠાણી. હવે ગમે તે
રીતે આ કિલ્લો લે.”

“અને મારી માને ને મને નસાડી મૂકી જીવનદાન
દેનાર દયાળુ પરીમા તે આપ જ, ખરું ને ? ”

પરી હતી.

જૈંક બીજું કાંઈ પૂછવા બંધ એ અગાઉ તો પરી
અદરય થઈ ગઈ.

જૈંક હિંમતભેર કીલ્લાના દરવાજા પાસે ગયો ને
બારણું ખખડાવ્યું.

ભયંકર ડાકણ જેવી વિકરાળ દેખાવની એક સ્ત્રી

બહાર આવી. ફટેલા ઢોલ જેવા ખોખરા અવાજે તફૂકી ને બોલી:

“કોણ છે. અલ્યા ! કેમ અહીં આવ્યો છે ? ”

જેક નરમાસથી બોલ્યો : “મને નોકરી રાખશો ? ”

પેલી સ્ત્રી તો રાજ રાજ થઈ ગઈ. એ કોણ હતી એ તો તમે સમજી ગયા ને ? પેલા રાક્ષસની સ્ત્રી.

એ પહેલાં નંબરની આજસુ હતી. જેક જેવો નોકર મળવાથી તે તો ખૂબ ખુશી થઈ. જેકને અંદર લીધો. ઘરનું બધું કામ સોંપ્યું.

ઘરમાં એક રૂપાળી મરઘડી હતી. એક ખીટીએ એક નવાઈ જેવી સારંગી લટકતી હતી.

જેક પૂછે : “માણ, આ મરઘડી બહુ વિચિત્ર જણાય છે અને સારંગી પણ નવાઈ જેવી છે. હું જોઉં ? ”

રાક્ષસની સ્ત્રી તફૂકીને બોલી ચૂપ ! એ ચીંતેનું નામ જ ન લઈશ. પેલી મરઘી તો રોજ સોનાનું

ઈંડું મૂકે છે. ને પેલી સારંગી તો બોલે છે. જો રાક્ષસ બાણસે તો ઠાર મારી નાખશે.” એને બૂંસેયૂકે પણ અડક્યો તો મુઓ જ સમજજો.”

“હૂ-હૂ-હૂ-હૂ-હૂ. હાઉ ! હાઉ !! હાઉ!!! ખાઉ ! ખોલ દરવાજો.”

રાક્ષસણી ગભરાઈને બોલી: જૅક આ ચોરડીમાં સંતાઈ જ. રાક્ષસ તને દેખશે તો ખાઈ જ જશે.”

જૅક સંતાઈ ગયો.

રાક્ષસ આવ્યો. ઠાંસી ઠાંસીને ઘડેઘડા ભરીને પાણી પી ગયો.

પછી એક બાજુ આડો પડ્યો ને એની સીને કહેવા લાગ્યો. “પેલી મરઘડી લાવ જોઈએ.”

રાક્ષસણીએ મરઘડી લાવી આપી.

રાક્ષસ તેની સાથે રમવા લાગ્યો.

રાક્ષસ રહે: “મરઘી, મરઘી, મૂક ઈંડું.”

ત્યાં તો સોનાનું ઈંડું મરઘડીએ મૂક્યું જ છે.

બીજીવાર રાક્ષસે ઇંડું મૂકાવ્યું. ત્રીજી વાર ને ચોથી વાર મૂકાવ્યું.

બસ. રાક્ષસ બોલતો જાય ને મરઘી ઇંડા મૂકતી જાય.

આખરે ખૂબ ખાધેલું તે રાક્ષસને આફરો ચડ્યો. ઘસઘસાટ ઊંઘી ગયો. ભાઈબંધનાં નસકેરાં તો એનાં બોલે કે જાણે ધમણ ફૂંકાય! નાકના વાથી છાપરાંનાં નળિયાં ખડખડ ભડભડ, ખડખડ ભડભડ થાય!

જોકે લાગ જોઈને બહાર નીકળ્યો.

ધીમે રહી પેટી મરઘડી લઈ લીધી.

મરઘડી બગલમાં માંરીને જોકે બહાર દોડી ગયો. કિલ્લાની ટોચે આવી પેટા ઝાડ વાટે નીચે ઊતરી પોતાની ઝૂંપડીમાં આવી પહોંચ્યો.

ડોસી તો એ જાદુઈ મરઘડી જોઈ હરખધેત્રી થઈ ગઈ. બસ, ઇંડું મૂક, એમ કહે એટલે સોનાનું ઇંડું તૈયાર.

હવે તો ખાત્રાપીવાનું દુઃખ ટળી ગયું. ભવની ભાવટ ભાંગી ગઈ.

પણ જૈંકને તો ચટપટી ચાલુ જ હતી. એણે ફરી પાછી ઉપર જવાની તૈયારી કરી.

ડોશીએ બહુ ના કહી. હવે એ જોખમ ખેડવામાં મગ્ન નથી એમ સજ્જવું. પણ જૈંકે ન માન્યું.

ઝાડ વાટે જૈંક પાછો આકાશમાં પેલા રાક્ષસવાળા કિસ્તામાં ગયો.

આ વેળા એણે પોતાનો પોષાક તદ્દન બદલી નાખેલો હતો. જરા પણ ઓળખાય એમ નહોતું.

રાક્ષસણીએ બારણું ઉઘાડી જૈંકને અંદર લીધો. જૈંક મૂંગો મૂંગો ઘરકામ કરવા લાગ્યો. રાક્ષસણી તો સમજેલી કે તે દીવસવાળો છોકરો ને આ છોકરો તદ્દન જુદા છે.

એટલામાં બહારથી રાક્ષસની ધમધમાટી સંભળાઈ. ખાઉં ! ખાઉં ! કરતો રાક્ષસ આવ્યો.

વળી પાછો રાક્ષસણીએ જંકને રસોડામાં સંતાડી દીધો.

રાક્ષસ જમવા બેઠો. ખૂબ ખાધું. ખૂબ ખાધું. ખાતાં ખાતાં રાક્ષસ કહે: “અહીં, આમ આવ. અહીં માણસની વાસ ક્યાંથી આવે છે? માણસ ગંધાય છે? માટે માણસ લાવ.”

જંક તો ધ્રૂજવા લાગ્યો.

પણ રાક્ષસણી કહે: “ધૂળ ને ઢેફાં. રોજ રખડી રઝગીને આવો, તે તમારું મોઢું જ ગંધાતું હશે. અહીં આકાશમાં આજે માણસ ક્યાંથી? એ તો તે દિવસે કોઇક ચોર આવીને મરઘી લઇ ગયેલો.”

રાક્ષસ ટાઢો પડ્યો. અકરાંતીયાં ઢોરની જેમ ખાઇ પરવાર્યા પછી એણે ખૂબખૂબા ખાણો પીધું.

એટલેથી ન ધરાયો. પછી તો દારૂના શીસા ને શીસા પેટમાં રેડવા માંડ્યા. નઠારા માણસ તો એણે મંદુ જ પીણું પીએ ને?

ખૂબ દારૂ લીધ્યો એટલે રાક્ષસ બહાવરો બની

મયેા. પછી પોતાની બોલતી સારંગી મંગાવી. તેને કહેવા લાગ્યોઃ “ગા, સારંગી ગા.”

તીણા મીઠા અવાજે સારંગી તો આપોઆપ વાગવા મંડી. પણ રાક્ષસ ગમે તેમ બકતો હતો. તેના અવાજમાં સારંગીના સૂર બરાબર આવતા નહોતા. થોડી વારમાં રાક્ષસ ઊંધી ગયો. પાછાં એનાં નસકોરાં બોલવા લાગ્યા. જૈંક સમજ્યો કે હવે સારો લાગ છે. તે ધીમેથી રસોડામાંથી બહાર નીકળ્યો, ને સારંગી લીધી.

પણ આ વખતે તો ફજેતી થઈ. સારંગી તો માતી માતી કહેવા લાગી :

“જગો મારા ચેઠ, જૈંક મને લઈ જાય છે.
દબ્બે ઝટપટ દોર, નહીં તો વેળા વહી જશે.”

જૈંક સમજ્યો કે મોત આવ્યું. સારંગી બગલમા મારતોડને બહાર દોડ્યો.

રાક્ષસ સફળો જાગી ઊઠ્યો, સારંગીનો સૂર તેણે સાંભળ્યો હતો. જૈંકને દોડતાં નજરોનજર જોયો. તે પણ જૈંકની પાછળ દોડ્યો !

પણ ક્યાં છોકરાની દોટ ને ક્યાં એના જેવા અક-
સંતીયા દારૂડીયાની દોટ ? દારૂ ખૂબ ઢીચેલો એટલે
ટાંટીયા તો ઘેરીયા રમે. લથરપથર, લથરપથર કરતો
રાક્ષસ ચાલવા લાગ્યો. રસ્તામાં લરબડીયાં પણ ખાય.

જેક તો પેલા ઝાડ વાટે સપાટાબંધ નીચે ઊતર્યો.
ઉપર નજર કરે ત્યાં તો પેલો રાક્ષસ છેક ઝાડની
ટાચેથી નીચે ઊતરવાની તૈયારી કરતો હતો. નીચે
ઊતરે તો તો પછી આવી જ બન્યું ને.

જેક વહેલો વહેલો ઝૂંપડીમાં દોડ્યો. એક કૂહાડી
લઇ આવ્યો. બહાર આવી ઝાડના થડમાં ઘા કરવા
માંડ્યા.

ખચ, ખચ, ખચ. ખચ, ખચ, ખચ. ઝાડ કપાવા
લાગ્યું.

જેક બમણા જોરથી ઘા કરવા લાગ્યો.

આખરે થડ કપાઇ ગયું કપાતાં જ ઝાડ નીચે ઢળી
પડ્યું. ઉપર આકાશમાં રાક્ષસ હતો તે પણ જમીન
ઉપર જોરથી પછડાયો. મૂળ તો દારૂ ઢીચેલો ને તેમાં
આટલે ઊંચેથી પછડાયો. રાક્ષસના પડતાની સાથે જ
રામ રમી ગયા.

રાક્ષસ તો મુઓ. પોતાના બાપનું વેર વાળ્યું, સોનાનાં ઇંડા મૂકતી મરઘડી અને બોલતી સારંગી પણ હાથ આવ્યાં. હવે કિલ્લો જીતવો એટલું કામ બાકી હતું. પણ પેલું ઝાડ તો પે.તે જ કાપી નાંખ્યું હતું. હવે ઉપર શી રીતે જવું ?

એટલામાં પેલી પરી આવી. જૈનને પોતાની પીઠ ઉપર બેસાડી આકાશમાં લઈ ગઈ. કિલ્લાની આગળ મૂકી દીધી. તેને સચના આપી કે અંદર મોટું ઢાલ છે તે વગાડજે. રાક્ષસ મરી ગયો છે એટલે હવે એનો અવાજ બોખરો બોલશે. પછી શું થાય છે તે જાણજે.

જૈને તેમ કયું. રાક્ષસણી સમજી ગઈ કે ઢાલ બોખરું બોલે છે. મારો ધણો મરી ગયો.

એક તીણો ધારવાળી તરવાર લઈ એણે પોતાનું માથું વાઢી નાખ્યું.

જૈન કિલ્લાનો માલિક થયો.

પરી જૈનની મા અને પેલી મરઘડી તથા સારંગીને પૃથ્વી ઉપરથી લઈ આવી.

પછી તો જૈને તેની માએ બાધું પીધું ને મળ કરી.*

*અર્થે જાલવાર્તા

[૮]

જાપાનમાં વાઘ કેમ નથી ?

આખી દુનિયામાં લુચ્ચામાં લુચ્ચા લોંકણ, એ તો તમે જાણો છો.

જાપાનમાં જનાવરોને એકવાર ખબર મળી કે જંગલનો રાજા વાઘ, જાપાનમાં લડાઈ કરવા આવે છે !

જાપાની જનાવરોનો રાજા કેણુ ? જાણો છો ? એમના રાજા રીંછ. રીંછ ગમે તેવું બળવાન, પણ વાઘની આગળ તેનું બિચારાનું શું ચાલે ?

ત્યારે કરવું શું ? મૂંગે મોઢે હાર કબૂલવી ? વાઘના હાથે માર્યા જવું ? તો તો થઈ જ રહું ને ?

રીંછે જનાવરોની સભા બોલાવી. તેમની સલાહ લીધી.

બધાનો એવો મત થયો કે લોંકડીબાઘ જેવું કેાંઈ હોંશિયાર ને ઝીણી અક્ષતવાળું નથી. માટે પહેલાં એ લોંકડીબાઘને વાઘની સામે મોકલી આપવાં જોઈએ, એ કાંઈ જોર મારે છે કે કેમ !

લોંકડીબાઘને વાત પૂછી.

લોંકડી કહે : “જઈશ. કાંઈ ના કહેવાય છે ?”

લોંકડી તો વાઘ આવવાનો હતો તે રસ્તો આંતરીને ઊભી.

વાઘ દુરથી ધસમસ્યો આવતો જણાયો.

વાઘ પાસે આવ્યો. એટલે લોંકડી નજીક જઈને કહે : “રામ રામ, મહારાજ. તબીયત તો મઝામાં ને ? મેં સાંભળ્યું છે કે આપ જે મુસકમાં રહો છો ત્યાંના જંગલના આપ નામદાર રાજા છો. ખરી વાત છે ?”

કારમી ઝીઝીયારી પાડી વાઘ ધુરડીયાં કરીને બોલ્યો “ખરી વાત નહિ તો શું ખોટી વાત છે ? તને શું ખબર છે ? અરે ? મારા જેવડી ઝડપથી દોડી

શકે એવું આખી દુનિયામાં તો કોઈ જનાવર બતાવ!”

લોંકડી બોલી: ‘મહારાજ, આપની ચાલાકીનાં વખાણ તો દેશપરદેશમાં થાય છે. આપની તે શી વાત કરવી? પણ પ્રભુ! અમારા દેશમાં એમ ગણાય છે, કે હું સૌથી વધુ ઝડપથી દોડનાર છું. એટલે જો આપની પરવાનગી હોય તો આપણે બેઉ દોડવાની સરત કરીએ.

વાઘ તિરસ્કારથી બોલ્યો: “તારી જેવીની સાથે સરત રમવાનું મારા જેવા રાજાનું કામ નહિ. પણ જ્યારે તારા દેશમાં તું જ સૌથી ઝડપી દોડનાર છે, તો આવી જા. ચાલ આપણે દોડવા માંડીએ.”

રીંછને ન્યાયાધીશ ઠરાવ્યો. એક જગા નક્કી કરી. આખા જંગલની આજુબાજુ ફરીને તે જગ્યાએ આવવું એમ નક્કી કર્યું. બંધાં જાનવરો સરત જોવા એકઠાં મળ્યાં.

બન્ને જણ દોડ્યાં.

પણ ક્યાં વાઘની દોડ, ને ક્યાં લોંકડીની? લોંકડીને લાગ્યું કે વાઘની અડાઅડ તો દોડાઈ જ રહ્યું.

એણે વાઘની સામે નજર કરી. વાઘ ખૂબ દોડવાની ધૂનમાં હતો. લોંકડીએ ધીમે રહીને કૂદકો માર્યો ને વાઘની પૂછડી પકડી. એક બીજો કૂદકો માર્યો ને લોંકડી તો ચડી વાઘની પીઠ ઉપર !

વાઘને દોડવાનું એવું તાન ચડેલું કે આજુબાજુ જુએ જ શું કરવા ? એ તો બસ દોડ, દોડ ને દોડ. એની બાજુને બાજુર કે મારી પીઠ ઉપર જ લોંકડીબાઘ ચડી ગયાં છે ! દોડવાની ધૂનમાં એની બાજુર જ શું કામ પડે ?

એમ કરતાં કરતાં વાઘે તો આખું જંગલ વટાવ્યું. સરતની જગા છેક નજીક આવી.

વાઘ શિયાળની મરકરી કરવા જરા થોભ્યો ને ઊંચો વળી પાછળ જોવા લાગ્યો.

લોંકડી વાઘના શરીર ઉપરથી સરકી ગઈ ને સીધી સરતની નક્કી કરેલી જગાએ જઈને ઊભી !

વાઘ નજર કરે તો લોંકડીબાઘ નિરાંતે ઊભાં છે. મોટી જલ કાઢીને હસે છે !

વાઘ શરમીંદો થઈ ગયો. લોંકડી જેવું નાનકડું જનાવર, બધાં જનાવરોની સમક્ષ વાઘ જેવા બળવાન પ્રાણીને હરાવે તો પછી વાઘ ઓશિયાળો ન બને શું ?

વાઘ સમજ્યો કે જે દેશમાં લોંકડી જેવાં જનાવર પણ મને દોડવામાં હરાવી શેકે છે, ત્યાં તેમનો રાજ તો વળી કેવો બળવાન હશે ! નાશ મારા બાપ. અહીં આપણું ગળુ નહિ.

વાઘ તો બે પગ વચ્ચે પૂંછડી દાબીને ત્યાંથી દોડ્યો. દોડ્યો, દોડ્યો તે એવો દોડ્યો કે પાછું વાળીને એણે જોયું જ નહિ. જપાનમાંથી તે ભાગી જ ગયો !

અને એ ગયો તે ગયો. ત્યારથી આ જ સુધી કેાઘ વાઘ જપાનમાં કદી ગયો નથી.

આજ તમે પણ જપાનમાં જાઓ તો તપાસ કરી જો જો. જપાનમાં વાઘ નથી.*

[૯]

પડછાયો.

એનું નામ હતું નારસિસસ. વનવગડામાં હરણ,
હરણ ને શિકાર ખેત્રવો એ એનું મુખ્ય કામ.

એને આનંદ આપવા એક બહેન હતી. બંને ભાઈ
બહેન એકબીજાને જીવનનથી ચાહતાં હતાં. બહેન બહુ
સુંદર હતી. નારસિસસ પણ કંઈ કમ નહોતો હતો એણે
હમણાં જ જુવાનીમાં પગ દીધો હતો. આથી એનામાં
અને એની બહેનમાં બહારનાં દેખાવમાં બહુ ફેર જણાતો
નહોતો. બંનેના વાળ વાંકડિયા ને સોનેરી રંગના હતા.
બંને ઉંમરમાં લગભગ સરખાં હતાં.

નારસિસસ પોતાની વહાલી બહેનને દરરોજ પોતાની સાથે વગડામાં ફરવા લાઈ જતો. ધનુષ્ય ઉપર બાણ ચઢાવી શી રીતે શિકાર કરવો એ તેને બતાવતો.

આમ ભાઈબહેન ખાઈ પી મજા કરતા હતાં, ત્યાં ભગવાનને ઘેર એની બહેનની ખોટ પડી ગઈ. નારસિસસની બહેન બિચારી મરણ પામી. નારસિસસ એકલો પડ્યો.

બહેન ! વહાલી બહેન ! એમ પોકારનો પોકારતો નારસિસસ વનેવનમાં ઝાડવાંમાં રખડવા લાગ્યો. ભૂખ ને થાકનો માર્યો તે કાયર કાયર થઈ ગયો. ન તેને ખાવાનું ભાવે, ન પીવાનું ભાવે, ન શિકાર કરે, ન ફગફૂસ વીણે, તેની છંદગી ખારી ઝેર જેવી થઈ ગઈ.

એમ કરતાં બીજે દિવસે એક તળાવડી આગળ આવી પહોંચ્યો. તળાવડીમાં મીઠું દરાખ જેવું ને નીતર્યા કાચ જેવું પાણી હતું.

નારસિસસ થાકનો માર્યો તળાવડીના કાંઠે લાંબો થઈને સૂતો. સૂતાં સૂતાં પોતાનું ડોકું પાણી તરફ લાંબું કરી અંદર જોવા લાગ્યો.

જોતાં જ તે ચમક્યો. એને લાગ્યું કે મારી વહાલી બહેન તો આ તળાવના પાણીમાં ડોકિયાં કરે છે ! ઓહો ! રહી રહીને એ તો બોલાવે છે !

“આવ મારી લાડકી ! વહાલી બહેન ! એમ કહી નારસિસસે પાણીમાં પડતું મૂક્યું.

પણ અંદર બહેન હતી ક્યાં તે આવે ! નારસિસસનો પોતાનો પડછાયો તળાવમાં પડતો હતો, તેને જ એ પોતાની બહેન માનીને બેઠો હતો. એની આખી જીંદગીમાં એણે કદી પડછાયો દીઠો નહોતો, તેથી તે પોતાના પડછાયાને જ પોતાની બહેન સમજ્યો હતો !

પાણીમાં પડતું મૂક્યું કે તરત જ પાણી તો ડહોળાઈ ગયું. ડહોળાયતા પાણીમાં પડછાયો ક્યાંથી પડે ?

નારસિસસ સમજ્યો કે બહેન રીસાઈ ગઈ. તે બહાર નીકળ્યો ને થોડી વાર કિનારે બેઠો.

પાછી તેણે પાણીમાં નજર કરી. પાછો પેલો પડછાયો જતો રહ્યો. નારસિસસ વિલાપ કરવા લાગ્યો.

વળી પાછો નારસિસસ કિનારે જઈને બેઠો. થોડી વાર રહી એણે પાણીમાં નજર કરી. પાછો પેલો પડછાયો દેખાયો.

નારસિસસ તેને કહેવા લાગ્યો : “વહાલી બહેન, તારા નારસિસસને નથી ઓળખતી? બોલો, બહેન, બોલો. ભાધને બોલાવ, મારી મીઠી બહેન. ચાલ વગડામાં જઈએ. ચાલ, ચાલ, તને ધનુષ્ય બાણ વાપરવાની કળા શિખવાડું. આવતી રહે !”

અંદર પડછાયાનો ચહેરો કાંઈક જવાબ આપતો હોય એમ જણાયું. નારસિસસ સમજ્યો કે બહેન બોલે છે. તે સામું જુએ છે પણ હવે આવી શક્તી નથી. જો હું તેને લેવા દૂબળી મારીશ તો તે પાછી જતી રહેશે. માટે હવે તો મારે અહીં બેઠાં બેઠાં જ તેને જોયા કરવી પડશે.

નારસિસસ તળાવને કાંઠે બેઠો. સવાર ને બપોર, સાંજ ને રાત. બસ, ત્યાંનો ત્યાં. ખાય છે પણ કેણું ને પીએ છે પણ કેણું?

એમ ને એમ દિવસોના દિવસ વહી ગયા. પોતાની વહાલી બહેનને જોવાની શ્રમણામાં નારસિસસ ભૂખ્યો ને તરસ્યો ત્યાંનો ત્યાં જ બેસી રહ્યો.

અને એમ તે ક્યાં સુધી નભે ? મ્હેં ઉજળું પુણી જેવું થઈ ગયું. ગાત્રમાં ઊંડા ઊંડા ખાડા પડ્યા. આખે શરીરે હાડકાં દેખાઈ આવ્યાં. રૂપાળા વાળનાં કોકડાં વળી ગયાં. શરીરની શક્તિ ને તેજ હણાય ગયાં.

આખરે નારસિસસ ત્યાં જ બેભાન થઈને ઢળી પડ્યો. સ્વર્ગના દયાળુ દેવને એ ભોળાભક્ષા જીવાનની બહુ દયા આવી. તેમણે નારસિસસના શબને એક સુંદર ફૂલછોડ બનાવી દીધો. સફેદ ચાંદીની જેવું સુંદર ધોળું ફૂલ સોનાં હૈયાંને ઠારવા લાગ્યું.

આજ પણ તમે એ બાજુ જાઓ તો નદી કે તળાવને કાંઠે નારસિસસનાં મનોહર ધોળાં ફૂલના છોડો જોઈ શકશો. એ ફૂલને લોક આજ પણ નારસિસસના નામથી ઓળખે છે.*

[૧૦]

મહારાણી માત્સુ

ઘણાંવણાં વર્ષો અગાઉ જાપાનમાં ઓમાઝો નામનો એક મોટો ઉમરાવ રહેતો હતો. તેને માત્સુ નામની કમળના ગર્ભ જેવી કેમળ, ચંપાના ફૂલ જેવી કાયાવાળી, ને ચાંદાંના તેજ જેવી કાંતિમાન એક કન્યા હતી.

માત્સુ પરણવા લાયક ઉંમરની થઈ ત્યારે તેના રૂપની કીર્તિ પૃથ્વીના છેડા સુધી ફેલાઈ રહી હતી. ગામે ગામ ને શહેરે શહેરથી માત્સુને માટે અમીર ઉમરાવો, શેઠ શાહુકારો ને સરદારો, તથા બીજા ઘણાં ઘણાં લોકોનાં માર્ગાં આવતાં. પણ તેનો બાપ તો પણ લઈને બેઠો

હતો કે મારી કન્યા પરણશે તો કોઈ રાજાને જ અને નહિ તો કોઈને ય નહિ.

રાજા તે કાંઈ રસ્તામાં પડ્યો છે ? માત્સુનો કન્યા-કાળ વહી ગયો. વસંત રતુ આવી. આખા જાપાનની ધરતીમાતાએ રંગબેરંગી ફૂલનો મનોહર પોષાક પહેર્યો. પણ માત્સુ તો હજુ કુંવારી જ રહી.

માત્સુની ચિંતાનો પાર ક્યાં હતો ? તેની બધી સહીયરો પરણીને સાસરે સીધાવી હતી. અરે ! કેટલીક તો ગુલાબનાં ફૂલ જેવાં રૂપાળાં છોકરાં પણ રમાડતી હતી. અને માત્સુ ? માત્સુ તો હજુ કુંવારી જ હતી !

આમ ને આમ ઘણા મહિના વહી ગયા. એક વખત માત્સુ દિલ્લીર જીવે બેસીને વિચાર કરતી હતી, એટલામાં તો પોતાના મકાનમાં માણસો, સિપાઇઓ, વાજવાળાંઓ વગેરેને ધામધુમથી આવતા જોયા. ચીન દેશના મહાન શહેનશાહે માત્સુના મનોહર રૂપની વાત સાંભળી હતી. તેને પોતાની મહારાણી બનાવવા માગું મોકલ્યું હતું.

બધું નકકી થઈ ગયું. લગ્નની તિથિ પણ મુકરર કરવામાં આવી. ઓમાંગેએ માત્સુને પોતાના ખાનગી

ખંડમાં બોલાવી આ આનંદ આપનારા સમાચાર કહ્યા.

મનમાં ઉશ્કેરાતી પણ આંખમાં હર્ષનાં તથા વહાણા બાપનું ધર છોડી દૂર દેશાવરમાં પારકાને ત્યાં જવું પડ્યું તેથી સહેજ દુઃખનાં આંસુ લાવી માતૃમાતૃપિતાને પગે પડી. કુટુંબીજનોની ને સખી સહીયરોની રજા લીધી.

“બેટા, અખંડ સૌભાગ્યવતી થજો! પુત્રવાન, ધનવાન ને આયુષમાન થજો!” એવા સગાંવહાણાંનાં આશિર્વાદ લઈ, રૂપરૂપની ભંડાર માતૃચીનનાં શહેનશાહનાં માણસો સાથે જવા નીકળી. માતૃચે બાધા લીધી કે હે “બુદ્ધ ભગવાન! જે હું સહીસલામતીથી પહોંચીશ ને સુખી થઈશ, તો તમારા મંદિરો માટે ત્યાંથી સૌથી કિંમતી ભેટ મોકલીશ.

માતૃચીન પહોંચી તેનાં લગ્ન ચીનના શહેનશાહ સાથે ધામધૂમથી થયાં.

જ્યારે માતૃ પોતાના રાજવંશી ભરથારને મળી ત્યારે લગ્નમણિના રોપાની માફક તે શરમથી સંકોચ

ચીનાઓ અને જાપાની દોકો બોદ્ધ ધર્મ પાળે છે.

પામવા લાગી. એક જાતના ન કળી શકાય એવા ભય અને રોમાંચથી આખું શરીર થરથર કંપવા લાગ્યું. પણ શહેનશાહ બહુ દયાળુ હતો. માત્સુના સદ્ગુણથી તે બહુ સંતોષ પામ્યો હતો અને શહેનશાહ જેટલો ઉદાર હતો તેટલી જ માત્સુ રૂપની ખાણ ને સદ્ગુણનો ખજાનો હતી. આથી માત્સુ ખરેખરી સુખી બની.

એ સુખમાં તે પોતાની બાધા ભૂલી નહોતી. એક વખાણે શહેનશાહની સાથે તે રાજમહેલના રમણીય બગીચામાં આનંદથી ફરતી હતી ત્યારે રૂપાની ઘંટણી જેવા મધુર અવાજે શરમાતાં શરમાતાં તેણે પોતાની બાધાની વાત શહેનશાહને કહી. શહેનશાહ ખુશ થયો.

તેણે રાજ્યના સૌથી મોટા મોટા વેપારીઓને બાદશાહી ફરમાન કાઢી રાજમહેલમાં બોલાવ્યા. પોતાની વહાલી રાણીને રાજ રાખવા તે ગમે તે કરવાને તૈયાર હતો.

ઝવેરીઓ, કાપડીઆઓ, સોનીઓ અને બીજા અનેક કારીગરો મહારાણી માત્સુની પાસે આવી પોતાની સૌથી ઉમદા કારીગરીની ચીજો તેને બતાવવા

લાગ્યા. છેવટે રાણીએ એક બેમૂલન કારીગરીનું ઝવેરાતથી મઢેલું બેમૂલ દર્પણ ખરીદ કયું.

શહેનશાહે તરત જ તેની કિંમત આપી. સોનાની એક બારીક નકસીકામવાળી ખુબસુરત પેટીમાં દર્પણ મકવામાં આવ્યું. મહારાણીએ તેને જપાનમાં પોતાના નગરમાં બુદ્ધ ભગવાનના મંદિરમાં મોકલવા માટે તૈયારી કરી.

એક મોટા દરબારી વહાણના નાખુદાને મહારાણીએ તે પેટી આપી. જવની માફક જતન કરી ગમે તે સંજોગોમાં તે ભેટ જપાન જઈ મંદિરમાં અર્પણ કરવાનો મહારાણીએ હુકમ કર્યો.

નાખુદા પોતાના મજબૂત વહાણમાં પુષ્કળ ચુનંદા માણસો લઈ નીકળી પડ્યો.

પહેલાં થોડા દિવસો તો મુસાફરી બરાબર થઈ. જે બે મજબૂત વિશ્વાસુ અંગરક્ષકોની ચોકીમાં તે કિમ્મતી ભેટ રાખવામાં આવતી હતી ત્યાં દરરોજ જાતે જઈને નાખુદા પેટી તપાસી આવતો હતો.

મુસાફરીનો લગભગ છોડા આવવાની તૈયારીમાં હતો. જપાન દેશની મનોહર ધરતી દૂરથી ઝાંખી ઝાંખી દેખાતી હતી. એટલામાં એક ભયાનક આફત

આવી. દરિયામાં કારમું તોફાન થયું. પ્રત્યેક કાળના વાયરા વાતા હોય તેમ એ કારમાં તોફાનમાં વહાણ ભરદરિયે હીલોળે ચડ્યું, તેના સઠ કડકડાટ કરતા તૂટી ગયા, ને વહાણમાં દરિયાનાં મોજનાં પાણી પેસવા લાગ્યાં. નાખુદા સમજ્યો કે હવે આવી બન્યું હતું.

પણ શી પ્રભુની કળા! માત્ર એક કલાકના દૂંકા અરસામાં તો તોફાન આપોઆપ શમી ગયું. પવન બંધ થઈ ગયો, ને દરિયો પણ શાંત થઈ ગયો. વહાણ પણ સ્થિર બની જઈ પાણીની સપાટી પર જાણે રમતું હોય તેમ નાચવા લાગ્યું.

નાખુદાના જીવને નિરાંત વળી. હાશ કરીને તે સંતોષનો સાદ કાઢી રહ્યો હતો ત્યાં અચાનક જેમની ચોખીમાં પેટી સોનાની પેટી હતી તેમાંનો એક ચોખીદાર હાવરો બહાવરો બનીને ત્યાં આવી પહોંચ્યો. નાખુદાને ખબર આપી કે સોનાની પેટી ગુમ થઈ છે.

વહાણને ખુણેખુણે શોધ ચાલી રહી. પણ ગમે તેટલી મહેનત કરવા છતાં પેટી ન મળી, તે ન જ મળી.

નાખુદાની નિરાશાનો પાર ન રહ્યો. પેટી કોણ લઈ ગયું હશે તેના વિચારમાં તે પડ્યો હતો, એટલામાં

વહાણુનો એક બુદ્ધો ખસાસી પોતાની બરફથી પણ ઉજળી લાંબી સફેદ દાઢી પંખાળતો ત્યાં આવ્યો, ને કહેવા લાગ્યો,—“મહારાજ, એ ઝવેરાતથી મહેલા દર્પણની કથા જાણવા જેવી છે.

“વાત એમ છે કે બહુજ જૂના જમાનામાં આ દરિયામાં રહેનાર એક મહાન રાક્ષસ એક જળકન્યાના પ્રેમમાં પડ્યો હતો. જળકન્યાને તે પોતાના પ્રાણથી પણ વધારે ચાહતો હતો. તેને રાજી રાખવા તેણે દરિયાની તળેટીએ પરવાળાનો એક બહુ ખૂબસૂરત મહેલ ચણાવ્યો હતો. એ રૂપાળા મહેલમાં પેલી જળકન્યાને રાખી. જળકન્યાને રાજી રાખવા રાક્ષસ તેને જાત-જાતની ને ભાતભાતની ભેટો આપતો. એ ભેટમાં સૌથી બેનમુન કારીગીરીવાળી ભેટ, તે એક હીરા મોતીથી મહેલું કિમ્મતી દર્પણ હતું. તે દર્પણ તે આ જ.

“જળકન્યા રાક્ષસના મહેલમાં ઘણા વર્ષો સુધી રહી. એક વેળા તે વખતનો ચીનનો શહેનશાહ દરિયાની મુસાફરીએ નીકળેલો હતો ત્યારે તેણે આ દેવખાળા જેવી જળકન્યાને જોઈ, કારણ જળકન્યા તે જ વખતે પાણીની સપાટી ઉપર નીકળી રમતો રમતી હતી.

“ખંને એકબીજાને જોતાં જ મોહી પડ્યાં. રાક્ષસને તો જળકન્યા વિસરી જ ગઈ. જળકન્યા રાજની સાથે રાણી તરીકે રહેવાને ગઈ. સાથે પોતાના ભરથારને ભેટ આપવાને માટે પેલું દર્પણ પણ લેતી ગઈ.”

“ત્યારથી તે આજ સુધી દર્પણ ચીનમાં જ હતું. જ્યારે જળરાક્ષસે આ વાત જાણી ત્યારે તેના ક્રોધનો પાર ન રહ્યો પણ તે કરે શું ! જળરાક્ષસેથી જમીન પર જઈ શકાતું નથી.

“આટલાં વર્ષો સુધી દર્પણ મેળવવાના તેના ધમપછાડા નકામા નિવડ્યા હતા. આજે તેનો લાગ આવ્યો, એટલે પાણીમાં તોફાન પેદા કરી અહીં વહાણમાંથી દર્પણ લઈને પોતાના પાણીની અંદરના મહેલમાં તે ભાગી ગયો છે.”

જળરાક્ષસની પાસેથી એ દર્પણ કેણુ પાછું લાવી શકે ? અરે ! તેનો મહેલ ક્યાં આવ્યો, તેની પણ કેને ખબર હતી ? આમ વિચારમાં વહાણ જપાનના કિનારા નજીક આવવા લાગ્યું.

નાખુદાએ ત્યાં વહાણ થોભાવ્યું, અને કિનારાના ખસારીએને બોલાવી તેમને વાત કરી કે, જે ક્રોધ એ

અમલકારી દર્પણ લાવી આપે તેને બહુ મોટું ધનામ આપવામાં આવશે.

પણ કોઈ આગળ આવે નહીં.

આખરે એક ધરડો ખસાસી બહાર આવ્યો. તેણે જળરાક્ષસની પાસેથી તે દર્પણ લઈ આવવા હામ ભીડી. બહાણને પાછું ભર દરિયામાં લીધું.

ખસાસીએ દરિયામાં પડતું મૂક્યું.

ઉંડા ને ઉંડા છેક પાતાળમાં ઊતરી ગયો. પાણીના છેક તળિયે એક ઢેકાણે એક બહુ જ રૂપાળો પરવાળાનો ખૂબસૂરત મહેલ બાંધેલો તેણે જોયો. એ મહેલમાંથી ચારે બાજુ પાણીમાં જાણે સૂર્ય ઊગ્યો હોય એવું અજવાળું પડી રહ્યું હતું. ખસાસી સમજી ગયો કે પેલા દર્પણનું જ એ અજવાળું હતું.

ચારે બાજુ ઉંડા ખડકોની વચમાં થઈને ખસાસી સાવધાનીથી આગળ વધવા લાગ્યો. તેની મુસીબતોનો પાર નહોતો.

એક મોટો પાણીનો નાગ ધુંકાડા મારતો તેને ખાઈ જવા આવ્યો. સમયસુચકતા વાપરી તે એક ખડકની બપોલમાં સંતાઈ ગયો ન હોત તો આવી જ બન્યું હતું.

વારંવાર દરિયાઇ પાલો એટલો બધો તેના શરિરની આજબાજુ વીંટાઇ જતો કે તેનાથી છૂટા થતાં તેને ભારે મુસીબત પડતી.

આમ ઘણાં ઘણાં સંકટો વેળીને તે ધરડો ખત્રાસી પેલા મહેલની નજીક આવી પહોંચ્યો. મહેલની અગાશી ઉપર સફેદ આરસના એક મોટા પથ્થરની ઉપર પેલું દર્પણ મૂકેલું હતું. જમના દૂત જેવા બે જબરા દરિયાઇ રાક્ષસો તેની ચોકી કરતા બેઠા હતા.

સારે નસીબે મહેલની પાછળની બાજુએ એક મોટો ખડક હતો. તેના ઉપર ચડીને ખત્રાસી મહેલની અગાશી નજીક પાછલે બારણેથી પહોંચી ગયો.

તેને સારે નસીબે આ વખતે પેલા બંને રાક્ષસો ઉંધતા હતા. પ્રભુનો પાડ માનીને તે ખત્રાસીએ દર્પણ લઈ લીધું, ને પોતાના બદનની અંદરના ગજવામાં મૂકી દીધું. ખૂબ ધીમેથી પાછળને રસ્તે તે ખડક ઊતરીને ચાલ્યો. મહા મુસીબતે સમુદ્રની સપાટી ઉપર આવી ગયો. પણ રસ્તામાં તેને એક મગરમચ્છના પૂછડાનો ઝપાટો એટલો સખત લાગ્યો હતો કે તેનાં હાડકાં કળી પડતાં

હતાં. વહાણના તૂતક ઉપર નાખુદાની નજીક પેલું દર્પણ મૂકતાંની સાથેજ તે ઢગલો થઈને ઢળા પડ્યો.

નાખુદાને તેણે કહ્યું “મારો અંતકાળ હવે નજીક છે. આ ગામમાં મારો જવાન છોકરો રહે છે. અમે ગરીબ ને નિરાધાર છીએ. મારા છોકરાની સંભાળ રાખજો, ને તેને દરબારી આશરા હેઠળ ઉછેરીને મોટા કરજો એ જ બદલો હું માગું છું.”

એમ કહી ખલાસી ત્યાંજ મરણ પામ્યો.

નાખુદાએ કિનારે ઊતરી ત્યાંથી પાકો બંદોબસ્ત કરી માત્સુની માતૃભૂમિમાં આવેલા ભગવાન બુદ્ધના દેવળમાં પેલું દર્પણ અર્પણ કર્યું.

પછી પેલા ઘરડા ખલાસીના છોકરાને સાથે લઈ તેઓ ચીન દેશમાં પાછા ફર્યા. દર્પણની બધી વિગત જ્યારે મહારાણી માત્સુએ સાંભળી, ત્યારે તે દયાળુ રાણીની આંખમાં આંસુ આવ્યાં. વહાણના નાખુદાને તેણે કિંમતી બદલો આપી રાજ કરી દીધો.

અને પછી પેલા ઘરડા ખત્રાસીના દીકરાનું શું થયું તે તમારે જાણવું છે? એ નખાપા છોકરાને મહારાણીએ દરબારમાં અમીરની પંક્તિમાં દાખલ કરી દીધો. તેને પોતાનો નાનો ભાઈ હોય એમ ગણવા લાગી.

છેવટે જ્યારે છોકરો મોટો થયો ત્યારે એક જાણીતા ખાનદાનના ઉમરાવની રૂપાળી કન્યા સાથે તેનાં લગ્ન કરાવી આપ્યાં. વૃદ્ધ ખત્રાસીને કલ્પના પણ નહિ હોય તેથી વધારે અમનચમનમાં તેનો છોકરો રહેવા લાગ્યો.

આવા ભલા હૈયાવાળો માયાળુ માત્સુ ઉપર કાંઈ ધ્વંસરના આશિર્વાદ ઉતર્યા વગર રહે? શહેનશાહના વહાલમાં વધુ વધારો કરવા ભગવાને તેને આંદાના જેવો રૂપાળો એક કુંવર આપ્યો. માત્સુના ભાગ્યનો પાર નહોતો.

●જાપાની લોકકથા

આવીજ શૌર્યભરી વાર્તા

રૂસો જાપાનની લડાઈની
એક શૌર્યભરી બાળ વાર્તા

|| ||

જેની ત્રીજી આવૃત્તિ ખલાસ
થવા આવી છે.

કિંમત ૦-૩-૦

સા
ચો
સાચો સી
પા
ઈ

જેની અંદર એક બહુજ
નાની ઉંમરનો છોકરો પોતાના
દેશપ્રેમ માટે અમોઘ બક્ષિ
ધરાવનાર એક જાપાનીશ
બાળકની શૌર્યકથા વાંચતાં
તમોને કાંઈક જુદી જ વીરતા
પ્રેરવા તૈયાર બનાવે છે.

એટલું જ નહિ.

પરંતુ

વાંચતાની સાથે નિડર બને છે.

મળવાનું ડેકાલું ધી જનરલ બુક ડીપો,

૧૧૮ પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ ૨.

બાલશિક્ષણ મંદિરના પુસ્તકો

હંસરાણી

અપ્સરાસૃષ્ટિની એક અતિ આનંદ આપનારી સળંગ વાર્તા-મનમોહક ચિત્રો-આકર્ષક રૂપરંગ-કિંમત રૂ. ૦-૮-૦

બાલહારય

વાંચતાંજ બાલકોનાં મોં મલકા ઉઠે એવી નિર્દોષ હાસ્યરસની રસભરી વાર્તા અનેક ચિત્રો-અતિ આકર્ષક રૂપરંગ-૭૦ ઉપરાંત પૃષ્ઠ-કિં. રૂ. ૦-૮-૦

દેશદેશની દંતકથાઓ

બાળકોની કલ્પનાને ઉત્તેજિત કરે, અને જગતના અનેક દેશોની વાર્તાઓદ્વારા તેમને જુદા જુદા મુલકના રીત-રિવાજોનું જ્ઞાન મળે એવી એવી પરીઓના પ્રદેશમાં વિહાર કરાવતી મનોહર દંતકથાઓ-સુંદર ચિત્રો સાથે રૂ. ૦-૮-૦

પ્રધાનપુત્રીના પરાક્રમે

અપ્સરાસૃષ્ટિની આ રસ નીતરતી વાર્તા વાંચ્યા પછી બાળકો ધરડાં થશે તો પણ વિસરશે નહિ કિં. રૂ. ૦-૧૦-૦

અરબસ્તાની આનંદરજની

જગપ્રસિદ્ધ અરેબીઅન નાઇટસના વાર્તાભંડારમાંથી વાણી વાળીને ખાસ પસંદ કરેલી વાર્તાઓ રતોની માળા, સુંદર ચિત્રો સહિત રૂ. ૧-૪-૦

મીનીમાશી

ખિલાડીબાઈની જાણવા જેવી વિગતો રસભરી શૈલીમાં રજૂ કરતી પ્રાણી જીવનની સચિત્ર સુંદર ચોપડી કિં. ૦-૬-૦

વાર્તાગાડી

મનોરંજક દિલ જાહેલાવનારી વાર્તાઓ સચિત્ર સંચય કિં. રૂ. ૦-૪-૦

જગતના જવાંમદો

દેશભક્ષિતા અનુપમ પાઠ પઢાવતી પરાક્રમકથાઓ કિં. રૂ. ૦-૬-૦

જનરલ બુક ડેપો, પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ મુંબઈ. ૨.

પુર્વ જાપનાર: એમ. વાડીલાલની કપતી, મુંબઈ, ૨.

